

Casac. 1920. Id. en el poble mateix, 1924 (exc. 34 etcètera).

MENCIONS ANT. 972: *Sancti Minati* (Mas, N. H. Bna. ix, 22); 983: «in valle *Sti. Minati*» (*Cart. St. Cugat* I, p. 126; Mas, o. c. iv, 92); 991: id. (ibid. xiii, 266); 999: «term. *Sti. Minati*» (*Cart. S. C. I*, 290); 1006 (Mas ix, 106); 1049: «in termine de *Tegores* vel de *Sti. Minati*» (BABL vii = xiii, 498); 1064: *Sti. Menati* (*Cart. S. C. II*, 305) otig.); 1075: *Sti. Minati* (Mas x, 112).

S. XII i ss. 1136: «in Vallensi, infra Parrochiam *Sti. Minati*, mansum sci. q. voc. *Rovira de C<astellar>*» (Albon, *Cart. du Temple*, 92); 1149: Pere *Sentmenat* (Font Rius, C. d. p., § 75 i § 76); 1159: sig. Petri *Sancti Minati* (*Cart. Poblet*, p. 109); 1166: id. (ib., p. 120); 1164: ibid. (BABL I, 33); 1168: id. (Font Rius, § 134); 1173: castro de Sancto *Minato* (BABL I, 137); 1194: in parr. Ste. Marie de *Palacii Salatano* et *Sancti Minatis* (Miret, *Templ.*, p. 164); 1201: Sig. P. *Sanctiminati* (*Cart. Poblet*, p. 90); 1215: *Sti. Minati* (BABL I, 242); 1359: *Set Manat* (CoDoACA xii, 13).

ETIM. Es tracta, com ho mostren ja les mencions antigues, del nom d'un sant, que també apareix en la mateixa forma com nom de persones d'aquell temps. En un doc. del Vallès de l'a. 1078: Johannes *Minad* (*Cart. St. Cugat* II, 355). Amb variants *Menna* i *Menat*. El sant titular de l'església de Sentmenat, en efecte, consta com «Sant Menna».

Igual titular en les d'altres pobles, com la de Vilablareix, ajuntament al Sudoest de Girona, en la documentació antiga del qual, alternen les dues formes *Menna* i *Menat*. 882: «*Sti. Menne* in *Villa Ablarés*», però en la forma plena: «*Sancti Menati*» en els anys 1019 i 1020, i de nou *Sti. Menne* el 1362 (Monsalv. xvi, 23).

També a Palol d'Onyar se li va dedicar una capella; ara bé, és de notar que gràcies al fet de no ser un sant de devoció comuna en totes les comarques i països veïns, se li han cercat, barroerament, diverses equivalències o enllaços amb altres sants i hagiònims de divulgació més general; de manera que en aquesta capella de Palol es llegeix en la peanya d'una imatge «Sant Pere *Menat*» [cf. St. Pere Regalat, St. Pere Martri etc.], transcrita per Monsalv. xvii, 237; i ell mateix ens assabenta que alguns clergues han escrit «*Sant Medardo*, vulgo *Sant Menat*» en aquest poble. I a l'altre també «San Medardo de Vilablareix». Divagacions, car prou la fonètica i la història lexical mostren que *Medard*, NP germànic, no té res a veure amb MENNA, -ATIS.¹

En realitat, el nom d'home *Menna* ha estat tradicional en la tradició culta i correcta de la nació (recollida pel DAG: «*Menna* NP nom de fonts d'home, m. i f.»); i en particular en la pròcer família dels Barons de Sentmenat: del baró de Maldà era amic «Baltasar *Sentmenat*, germà del Sr. D. *Menna*, Marquès de Gironella», 1787 (*Calaix de Sastre* I, 171 i de nou 180). Mossèn *Menna* Planas, rector de Riells de Montseny, que visqué 1826-1892, i fou un dels principals col·la-

boradors de Milà i Fontanals, en el salvament del tresor folklòric i caçonístic del nostre poble: com en dona testimoni el mateix Milà (*Rom.* ix, 360) i la carta de *Menna* Planas a Milà, a. 1880 (publ. en l'*Epistolari* II, 22); més notícies de Mn. *Menna* com informador del Vallès en Maspons i Labrós (*Misc. Folklorica* d'Arabia, p. 55).

I en l'ús pagesívol, comprovat per bastants NLL: Can *Ménna* a Canet d'Adri (XLIV, 115); i un altre Can *Menna* te. Mollet del Vallès (Maspons).

En la combinació «En *Mena*», sovint la pron. vulgar ho altera en *arména*, per una quasi inevitable diferenciació; però en els llocs es conserva memòria de la forma correcta. És cèlebre en els nostres estudis hidrològics i de geologia, la font intermitent que hi ha en els afores de Vallirana, estudiada per l'eminent Mn. Norbert Font i Sagué: «Un descobriment espeleològic: Teoria de la *Font d'Armena*» (Bna., 40 pp., i 94, 1898). Però ell mateix, amb els docs. parroquials, comprovà que «d'En *Menna*» era la forma correcta; i així ens ho confirmaren els savis locals en visites que hi férem col·lectives els anys 1924 i 1969.

És possible, però, que aquí no es tracti del nom d'un home privat sinó del sant mateix, que endevino degué ser pres com advocat contra la secada. I així li consagraren aquesta i altres fonts copioses i perennes. Josep Ayxelà (*Llibre de memòries*, Havana 1933) diu que al Vendrell, en la seva infància, cap a 1860, era famosa la *Font d'En Menya* (on sembla haver-hi el tractament històric català NN > η, com en *canya/cana*. Altres casos del nom amb nm > rm: Mas de *Ermenal*, a. 1518, a Coll de Nargó (*Spill de Castellbò*, fº 40r); *Ca l'Arména*, a Llanera de Solsonès (XLVI, 140.39). En un document d'Osona a. 1257 figura un «Vitalde de Coma Hermena», prop de Sta. Maria de Corcó (CCandí, *Mi. Hi. Ca* II, 36) que hem d'interpretar com «Vidal de Coma d'En *Menna*».

Heus aquí, en fi, l'etim. i història d'aquest nom de sant. *Menas* fou el nom d'un sant egipci, martiritzat a Frígia en els temps heroics de l'Església. Canonitzat per l'Església en el baix Imperi, fou adoptat especialment en el santoral hispànic. No tant en el d'altres països, però el seu culte es mantingué vigorós en l'església mossàrab, com documentà Elias Tormo, fins al S. XII (*Homen. Mz.Pi.*, 1925, III, 540).

N'hi hagué gran devoció a la nostra terra des dels orígens: ho constatem gràcies a una inscr. trobada en les excavacions d'Empúries, on es llegeix en (capitals) gregues: *Εὐλογία τοῦ ἁγίου Μήνα*, o sigui 'benedicció (= record beneït) de Sant Menas', escrit damunt una ampuïlla portada d'Alexandria per un pelegrí català, que hi havia anat, en romiatge al santuari, erigit allí amb les despulles del sant (*AIEC* II, 227). I n'hi degueren fer un convent que hi subsistí fins al triomf complet dels invasors mahometans, com testifica Wiet, editor del Yaqubí. I si bé la destruïren els àrabs, n'ha quedat el nom, en forma arabitzada, com nom d'una població *Abu-Mina* o *Bumina*, prop d'Alexandria, segons expliquen el Yaqubí i el persa *Ḥurradādbih*